

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО”**

*до державного іспиту (державної атестації)
студентів*

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

**Харків
2025**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО”**

*до державного іспиту (державної атестації) студентів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»*

**Харків
2025**

Програма навчальної дисципліни **“Адміністративне право”** до державного іспиту (державної атестації) студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 08 «Право/ уклад.: В. М. Гаращук, Р.В. Шаповал та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2025. 12 с.

У к л а д а ч і : В. М. Гаращук, І.В. Балакареєва, О.В. Битяк, М.І. Белікова, І. В.Бойко, Ю.В. Георгієвський, Я.С. Зелінська, О. Т. Зима, І. Г. Ігнатченко, М. С. Ковтун, Д. В. Лученко, О. О. Марченко, П.В. Редіна, Я. С. Рябченко, О. М. Соловйова, В.О. Спасенко, В. А. Сьоміна, С. А. Федчишин, О.І. Червяков.

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданнях кафедри
адміністративного права
(протокол № 10 від 08.05.2025 р.),
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого

I. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Предмет, метод, система та принципи адміністративного права

Адміністративне право як галузь права. Наука адміністративного права. Адміністративне право як навчальна дисципліна. Предмет адміністративного права. Зв'язок адміністративного права з іншими галузями права. Метод адміністративного права. Принципи адміністративного права, особливості їх класифікації.

Система та систематизація адміністративного права

Система адміністративного права. Систематизація адміністративного права. Види систематизації адміністративного права.

Державне управління, публічне адміністрування та виконавча влада

Управління як соціальне явище. Мета й види управління. Поняття, сутність і ознаки державного управління. Державне управління й публічне адміністрування: спільні риси й особливості. Суб'єкти й об'єкти державного управління. Принципи державного управління, їх види. Сутність виконавчої влади. Співвідношення виконавчої влади, державного управління та адміністративного права.

Адміністративно-правові норми, відносини та джерела

адміністративного права

Поняття «адміністративно-правова норма». Особливості норм адміністративного права. Структура норм адміністративного права. Види адміністративно-правових норм. Реалізація адміністративно-правових норм. Джерела адміністративного права. Конституція України як основне джерело адміністративного права.

Поняття «адміністративно-правові відносини». Особливості адміністративно-правових відносин. Види адміністративно-правових відносин. Адміністративна правосуб'єктність. Суб'єкти й об'єкти адміністративно-правових відносин. Підстави виникнення, зміни або припинення адміністративно-правових відносин.

II. СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства як суб'єкти адміністративного права

Поняття й складові адміністративно-правового статусу громадянина. Адміністративна правоздатність громадянина. Адміністративна дієздатність громадянина. Права й обов'язки громадян у сфері державного управління.

Особливості адміністративно-правового статусу іноземців і осіб без громадянства.

Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права

Поняття, ознаки і правове становище органів виконавчої влади. Місце органів виконавчої влади в системі державного апарату. Види органів виконавчої влади. Система органів виконавчої влади.

Кабінет Міністрів України в системі органів виконавчої влади.

Центральні органи виконавчої влади, їх види. Міністерства в системі центральних органів виконавчої влади. Інші центральні органи виконавчої влади в організаційно-правовому механізмі виконавчої влади.

Система місцевих органів виконавчої влади. Правові засади організації та діяльності місцевих органів виконавчої влади. Основні завдання і функції місцевих органів виконавчої влади.

Принципи і форми діяльності місцевих органів виконавчої влади. Повноваження місцевих державних адміністрацій. Акти місцевих державних адміністрацій. Територіальні органи міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

Органи місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права

Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування. Повноваження і форми діяльності органів місцевого самоврядування. Власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування, їх характер та співвідношення. Відносини органів місцевого самоврядування з місцевими органами виконавчої влади.

Юридичні особи приватного права

Сутність юридичних осіб приватного права. Поняття і види юридичних осіб приватного права. Порядок створення юридичних осіб приватного права та припинення їх діяльності. Адміністративно-правовий статус юридичних осіб приватного права.

Порядок реєстрації юридичних осіб приватного права. Адміністративна правосуб'єктність юридичних осіб приватного права.

Інші суб'єкти адміністративного права (об'єднання без статусу юридичної особи).

Публічна служба: поняття та види. Публічні службовці як суб'єкти адміністративного права

Публічна служба та публічні службовці: правове регулювання. Державна служба: поняття, види і принципи. Право на державну службу. Правове регулювання державної служби. Основні напрями державної політики у сфері державної служби.

Державні службовці: поняття і види. Посада та посадова особа: співвідношення понять. Основні права та обов'язки державних службовців. Етика поведінки державного службовця.

Проходження служби в державних органах та їх апараті: поняття і стадії. Прийняття на державну службу. Обмеження, пов'язані з прийняттям та перебуванням на державній службі.

Патронатна служба. Випробування при прийнятті на державну службу. Декларування доходів державних службовців. Службова кар'єра. Класифікації посад державних службовців. Ранги державних службовців. Стажування державних службовців. Навчання і підвищення кваліфікації державних службовців. Обмеження щодо державних службовців. Відповідальність державних службовців. Підстави припинення державної служби.

ІІІ. ФУНКЦІЇ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Функції та форми державного управління. Загальні форми та методи державного управління, їх види

Поняття «функції державного управління». Види функцій державного управління.

Поняття і види форм державного управління. Правові та неправові форми державного управління: поняття й юридичне значення. Адміністративний розсуд у діяльності органів виконавчої влади.

Правотворчість як форма державного управління. Поняття «правові акти державного управління» та їх юридичне значення. Вимоги до актів державного управління й наслідки їх недотримання.

Класифікація актів державного управління. Нормативні й індивідуальні акти управління.

Адміністративний договір як форма державного управління: ознаки, суб'єктний склад, особливості правового регулювання і сфера застосування.

Взаємозв'язок функцій і форм державного управління.

Адміністративно-правові методи публічного адміністрування, їх види.

Сутність і значущість адміністративно-правових методів публічного адміністрування. Види адміністративно-правових методів публічного адміністрування. Переконавання як метод державного управління, його співвідношення з адміністративним примусом.

Методи адміністративного та економічного впливу; нагляду

та контролю; прямого й непрямого впливу; регулювання, керівництва та управління.

Методи заохочення.

Адміністративний розсуд в діяльності органів виконавчої влади.

Адміністративний примус у державному управлінні

Сутність і види державного примусу. Адміністративний примус як вид державного примусу. Поняття й риси адміністративного примусу. Класифікація заходів адміністративного примусу. Поняття, види й особливості застосування заходів адміністративного запобігання (попередження) і адміністративного припинення. Органи, уповноважені застосовувати заходи припинення правопорушень.

Інформація і інформатизація у сфері публічного адміністрування.

Захист прав, свобод та інтересів суб'єктів адміністративного права. Законність і дисципліна у сфері публічного адміністрування

Поняття, сутність і значення законності й дисципліни в сфері публічного адміністрування. Співвідношення законності й дисципліни. Способи забезпечення законності й дисципліни в сфері публічного адміністрування.

Контроль у сфері публічного адміністрування, його сутність і юридичні підстави. Види контролю в державному управлінні. Контроль законодавчої влади. Контроль виконавчої влади. Судовий контроль управління. Контрольні повноваження спеціалізованих контролюючих органів. Державний і недержавний контроль в управлінні: їх співвідношення.

Звернення громадян як спосіб забезпечення законності й дисципліни в сфері публічного адміністрування.

Звернення громадян та їх види. Вимоги до звернень громадян. Порядок розгляду звернень громадян згідно із Законом України “Про звернення громадян” та іншими нормативними актами.

Адміністративно-правові режими

Поняття, ознаки та види адміністративно-правових режимів. Звичайні та надзвичайні адміністративно-правові режими. Правовий режим надзвичайного стану: умови введення, перелік і межі надзвичайних заходів. Гарантії забезпечення законності в умовах надзвичайного стану.

Правовий режим воєнного стану. Режим державної таємниці. Прикордонний режим. Режим зони надзвичайної екологічної ситуації.

IV. АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

Адміністративний процес: сутність і зміст

Поняття «адміністративний процес», його сутність, зміст. Принципи адміністративного процесу. Суб'єкти адміністративного процесу.

Структура адміністративного процесу: провадження, стадії, етапи, дії. Провадження в адміністративних справах, їх види. Адміністративні процедури.

Окремі адміністративні провадження.

Провадження із звернення громадян. Реєстраційні провадження.

Дозвільно-ліцензійна діяльність в Україні.

Адміністративна процедура.

Поняття, зміст та ознаки адміністративної процедури. Правові засади адміністративної процедури. Принципи адміністративної процедури. Суб'єкти адміністративної процедури, їх права й обов'язки. Стадії адміністративної процедури.

Адміністративні послуги в сфері публічного адміністрування

Поняття й ознаки адміністративних послуг, їх адміністративно-правове регулювання. Суб'єкти надання адміністративних послуг. Процедура надання адміністративних послуг.

Адміністративна юстиція

Поняття й риси адміністративної юстиції. Адміністративна юстиція у структурі предмета адміністративного права. Моделі адміністративної юстиції. Особливості становлення адміністративної юстиції в Україні.

Адміністративна юрисдикція. Поняття, сутність і риси адміністративної юрисдикції.

Адміністративне судочинство в Україні

Адміністративне судочинство: поняття й завдання. Кодекс адміністративного судочинства України, його структура. Принципи адміністративного судочинства. Юрисдикція адміністративних судів. Підсудність адміністративних справ. Право на звернення до адміністративного суду.

V. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Поняття та риси адміністративної відповідальності, її законодавчі основи. Адміністративне правопорушення, його склад

Поняття і суть адміністративної відповідальності. Основні риси адміністративної відповідальності, її відмінність від інших видів юридичної відповідальності.

Законодавство про адміністративні правопорушення, його особливості і місце в системі національного законодавства. Законодавчі основи адміністративної відповідальності.

Зміст і завдання Кодексу України про адміністративні правопорушення. Повноваження місцевих рад щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачається адміністративна відповідальність. Чинність закону про відповідальність за адміністративні правопорушення.

Поняття «адміністративне правопорушення», його ознаки та відмінність від інших видів правопорушень.

Склад адміністративного правопорушення. Загальний, родовий та безпосередній об'єкти адміністративного правопорушення. Об'єкт адміністративного правопорушення. Об'єктив-на сторона адміністративного правопорушення. Суб'єкт адміністративного правопорушення. Суб'єктивна сторона

адміністративного правопорушення. Обставини, що виключають відповідальність за адміністративне правопорушення. Передача матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації або трудового колективу. Звільнення від адміністративної відповідальності при малозначності правопорушення.

Система та види адміністративних стягнень. Правила і строки накладення адміністративних стягнень

Поняття і класифікація адміністративних стягнень. Цілі й види адміністративних стягнень. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх.

Загальні правила і строки накладення адміністративних стягнень за адміністративні правопорушення. Обставини, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність за адміністративне правопорушення. Накладення стягнення при вчиненні кількох адміністративних правопорушень. Строки накладення адміністративних стягнень. Строк, після закінчення якого особа вважається такою, що не була піддана адміністративному стягненню. Покладення обов'язку відшкодувати заподіяну шкоду.

Органи адміністративної юрисдикції у справах про адміністративні правопорушення

Система органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення. Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення: поняття і критерії визначення.

Провадження у справах про адміністративні правопорушення Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення

Поняття «провадження у справах про адміністративні правопорушення». Завдання і принципи провадження у справах про адміністративні правопорушення. Обставини, що виключають провадження у справах про адміністративні правопорушення. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення. Особи, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення. Протокол про адміністративне правопорушення.

Особи, які мають право складати протокол про адміністративне правопорушення. Місце й строки розгляду справи про адміністративне правопорушення. Порядок розгляду справи про адміністративне правопорушення. Види і зміст постанов по справах про адміністративні правопорушення. Оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.

Заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, мета їх застосування й види. Порядок застосування і строки адміністративного затримання.

Право на оскарження заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, шляхи його реалізації.

VI. ПРАВОВІ ЗАСАДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ, СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИМ БУДІВНИЦТВОМ І АДМІНІСТРАТИВНО-ПОЛІТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Правові засади й організація управління економікою

Завдання, функції та методи державного управління економікою. Складові сфери управління економікою. Правове регулювання економіки. Державний контроль у сфері економіки.

Правові засади й організація управління соціально-культурним будівництвом

Сутність, завдання, форми й методи державного управління соціально-культурною сферою. Складові соціально-культурної сфери в Україні. Правове регулювання соціально-культурною сферою. Державний контроль за здійсненням управління соціально-культурною сферою.

Правові засади й організація управління адміністративно-політичною діяльністю

Правове регулювання адміністративно-політичною діяльністю. Завдання, функції й методи державного управління адміністративно-політичною діяльністю. Складові сфери адміністративно-політичної діяльності в Україні. Державний контроль у сфері управління

адміністративно-політичною діяльністю.